

Β. ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ (1844-1880)

1. Το σύνταγμα του 1844

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω φράσεις ως Σ ή Λ

- Με το Σύνταγμα του 1844 κατοχυρώθηκε συνταγματικά το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι.
 - Το Σύνταγμα του 1844 καθιέρωσε ως πολίτευμα τη Βασιλευόμενη Δημοκρατία.
 - Με το Σύνταγμα του 1844 προβλεπόταν η ύπαρξη Βουλής και Γερουσίας.
 - Σύμφωνα με το σύνταγμα του 1844, οι γερουσιαστές διορίζονταν από τον βασιλιά και διατηρούσαν το αξίωμά τους ισόβια.
 - Σύμφωνα με το σύνταγμα του 1844, ο βασιλιάς συμμετείχε τόσο στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας όσο και στην αρχηγία του κράτους και του στρατού.
-
- α. Ποια θεμελιώδη δικαιώματα συμφώνησαν οι κομματικές παρατάξεις ότι έπρεπε να κατοχυρωθούν με το Σύνταγμα του 1844;
β. Ποιες εξουσίες κατοχυρώθηκαν με το Σύνταγμα του 1844 για τον βασιλιά και ποιες άλλες διατάξεις περιελάμβανε το Σύνταγμα αυτό; Εσπερινά Επαναλ. 2009
 - Πώς επέδρασε η καθιέρωση της καθολικής ψηφοφορίας, με το ελληνικό Σύνταγμα του 1844
α) στην πολιτική και κομματική δράση και β) στον κοινοβουλευτισμό;
 - Ποιες ήταν οι επιπτώσεις από την καθιέρωση, με το σύνταγμα του 1844, της καθολικής ψηφοφορίας για τους άνδρες στην πολιτική και κοινωνική ζωή της Ελλάδας;
-

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται παρακάτω, να αναφερθείτε στο περιεχόμενο του Συντάγματος του 1844 σχετικά με: α) τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (μον. 4) β) το δικαίωμα της ψηφοφορίας και την εκλογική διαδικασία (μον. 9) γ) την κατανομή των εξουσιών (μον. 12). Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α: Ὁ Ἐκλογικὸς Νόμος καθιέρωνε τὴν ἐκλογή τῶν βουλευτῶν μὲ πλειοψηφικὸ σύστημα δύο γύρων, ποὺ θὰ διεξαγόταν μὲ ἄμεση, σχεδὸν καθολικὴ, καὶ μυστικὴ ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου δινόταν στοὺς πολίτες (ἄρρενες) ἡλικίας 25 ἐτῶν συμπληρωμένων, «ἔχοντας προσέτι ἰδιοκτησίαν τινὰ ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας, ὅπου ἔχουσι τὴν πολιτικὴν διαμονήν των, ἢ ἐξασκοῦντας ἐν αὐτῇ ὅποιονδήποτε ἐπάγγελμα, ἢ ἀνεξάρτητον ἐπιτήδευμα». Ἐξαιροῦνταν «α) Οἱ διατελοῦντες ὑπὸ ἀνάκρισιν ἐπὶ κακουργήματι, β) Οἱ προσκαίρως ἢ διὰ παντὸς στερηθέντες κατὰ συνέπειαν δικαστικῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαιώματος τοῦ ψηφοφορεῖν, γ) Οἱ στερούμενοι τῆς ἐλευθέρας διαχειρίσεως τῆς περιουσίας των».

Ν. Διαμαντοῦρος, Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, τ. ΙΓ': Νεώτερος Ἑλληνισμὸς ἀπὸ 1833 ὥς 1881, Αθήνα: Ἐκδοτικὴ Αθηνῶν, 2000, σ. 112.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β: Ο Βασιλιάς δεν ήταν μόνον ο ανώτατος άρχοντας, ο αρχηγός του κράτους αλλά και το ανώτατο και κυρίαρχο όργανο του κράτους, αποδεχόταν δηλαδή μόνον εκείνους τους περιορισμούς της εξουσίας του, που είχαν διατυπωθεί ρητώς στο Σύνταγμα. Η μοναρχική πηγή της εξουσίας προέκυπτε και από το ίδιο το συνταγματικό κείμενο, που αναγνώριζε το πρόσωπο του Βασιλιά ως ιερό και απαραβίαστο αλλά και από την πρόβλεψη ότι η δικαιοσύνη πηγάζει από το Βασιλιά

και απονέμεται εν ονόματί του. Η μοναρχία ήταν όμως περιορισμένη μέσα στα όρια που έθετε η ίδια με το παραχωρημένο Σύνταγμα. Το Σύνταγμα του 1844 εισήγαγε την αρχή της διάκρισης των εξουσιών. [...] Η νομοθετική πρωτοβουλία και το δικαίωμα της κυρώσεως των νόμων ανήκε στο Βασιλιά. Με το διορισμό των μελών της Γερουσίας και της διάλυσης, χωρίς περιορισμό, της Βουλής, ο Βασιλιάς συγκέντρωνε εκτεταμένες αρμοδιότητες.

Η. Μαυρομούστακου, Πολιτικοί Θεσμοί και Διοικητική Οργάνωση, στο: Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000, 4ος τόμος: Το Ελληνικό Κράτος, 1833-1871, Η Εθνική Εστία και ο Ελληνισμός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ.43.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ: Περί συντάξεως της Πολιτείας

Άρθρον 15. Η νομοθετική εξουσία ενεργείται συνάμα υπό του Βασιλέως, της Βουλής και της Γερουσίας.

Άρθρον 20. Η εκτελεστική εξουσία ανήκει εις τον Βασιλέα, ενεργείται δε διά των παρ' αυτού διοριζομένων υπευθύνων Υπουργών.

Άρθρον 21. Η δικαστική εξουσία ενεργείται διά των δικαστηρίων, αι δε δικαστικά αποφάσεις εκτελούνται εν ονόματι του Βασιλέως.

Περί της Βουλής

Άρθρον 59. Η Βουλή σύγκειται εκ Βουλευτών, εκλεγομένων των εχόντων δικαίωμα προς τούτο πολιτών, κατά τον περί εκλογής Νόμον.

Α. Σβώλος, Τα Ελληνικά Συντάγματα, σσ. 153, 155, 161 (Στο: Αξιολόγηση των μαθητών στο μάθημα: «Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας», τεύχ. 1ο, Αθήνα:ΥΠ.Ε.Π.Θ.–Κ.Ε.Ε., 1999, σ. 197).

2. Η παρακμή των ξενικών κομμάτων κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας

Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω φράσεις ως Σ ή Λ

- Ο θάνατος του Κωλέττη το 1847 ευνόησε το γαλλικό κόμμα.
- Στην περίοδο μεταξύ των συνταγμάτων του 1844 και του 1864 ουσιαστικά δεν ικανοποιήθηκε κανένα από τα αιτήματα του ρωσικού κόμματος, τα οποία είχαν σχέση με την Ορθόδοξη Εκκλησία.
- Ο Κωλέττης, ως αρχηγός του γαλλικού κόμματος, επεδίωκε μια κυβερνητική πολιτική που θα ενίσχυε το ρόλο του κοινοβουλίου.
- Η ήττα της Ρωσίας στον Κριμαϊκό πόλεμο συνέβαλε στην αποδυνάμωση του ρωσικού κόμματος, το οποίο σταδιακά εξαφανίστηκε από την πολιτική σκηνή της Ελλάδας.
- Ο Κωλέττης, ως αρχηγός του γαλλικού κόμματος, επεδίωκε μια κυβερνητική πολιτική που θα ενίσχυε τον ρόλο του βασιλιά.

-
- Να αναφερθείτε στην παρακμή του γαλλικού και του ρωσικού κόμματος κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας.
 - Ποιες πολιτικές πρακτικές χρησιμοποίησε ο Ι.Κωλέττης, προκειμένου να παραμείνει στην εξουσία;
 - Ποιοι λόγοι συντέλεσαν στην παρακμή του ρωσικού κόμματος κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας (1844-1864);

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφερθείτε στη λειτουργία του ελληνικού πολιτικού συστήματος από το 1844 μέχρι το τέλος του Κριμαϊκού Πολέμου (1856), προσδιορίζοντας: α) τις εκλογικές πρακτικές και τα χαρακτηριστικά της διακυβέρνησης του Κωλέττη (μονάδες 10), β) την πολιτική τακτική του Όθωνα απέναντι στα κόμματα (μονάδες 7) και γ) τις επιπτώσεις του Κριμαϊκού Πολέμου στην ελληνική πολιτική ζωή (μον. 8).
Μονάδες 25

Κείμενο Α: [Εκλογικές παρατυπίες]: «Προέκειτο να κυρωθώσι φιλικαί εκλογαί; Ευθύς και αι δεινόταται παραβιάσεις παρεσιωπώντο ή εχαρακτηρίζοντο επουσιώδεις παρατυπία: και η μεν βία, η στάσις^[1] αυτή, απεκαλούντο δικαία άμυνα, η δε αδικία, ακολασία, το ψεύδος, δικαιοσύνη, μετριότης, αλήθεια. Και αυτά αι λέξεις ήλλαξαν σημασίαν: η μεν παραβίασις των καλπών ωνομάσθη συστολή^[2] των σανίδων, αι δε σαπουνοκασέλαι και τα σακκούλια κάλπαι, η λύμανσις^[3] των σφραγίδων τυχαία σύντριψις, οι συμβολαιογράφοι επί της ψηφοφορίας επιτροπαί και οι απόβλητοι του λαού εκλεκτοί αυτού...».

Νικόλαος Δραγούμης, Ιστορικά Αναμνήσεις, τ. 2, Αθήνα 1973, σ. 93, στο: Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' Τάξη Γενικού Λυκείου (Θεωρητική Κατεύθυνση), Αθήνα: ΟΕΔΒ, 2010, σ. 74.

Κείμενο Β: [Το Στέμμα και τα κόμματα]: [...]Αναμφίβολα το Στέμμα αναχαίτισε επίσης τη δυνατότητα των κομμάτων να επιτείνουν τη λανθάνουσα εμφύλια διαμάχη που σιγόβραζε πάντα κάτω από την επιφάνεια. Εμποδίζοντας καθένα από τα κόμματα να μονοπωλήσει την εξουσία, μετρίασε κάποιες από τις πικρές εχθρότητες της περιόδου της Επανάστασης. Αποστέρησε εν μέρει τα κόμματα από τη στρατιωτική τους δύναμη με τη διάλυση των ατάκτων και τη δημιουργία στρατιωτικού μηχανισμού βασισμένου στην απόλυτη νομιμοφροσύνη προς το Στέμμα.[...]. Μια και κανένα κόμμα δεν μονοπωλούσε τη διοίκηση, το καθένα ήταν κατά μία έννοια ομάδα αντιπολίτευσης (ακόμη και όταν ήταν πρόσκαιρα το ευνοούμενο κόμμα), και ως ομάδες αντιπολίτευσης, που αντιμάχονταν την κεντρική διοίκηση, τα κόμματα αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν συγκεντρωτικές μεθόδους στη δράση τους και συνακόλουθα να αυξήσουν την εσωτερική τους συνοχή.

A. Petropoulos, Πολιτική και Συγκρότηση Κράτους στο Ελληνικό Βασίλειο (1833-43), στο: Γ. Β. Δερτιλής – Κ. Κωστής (επιμ.), Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας (18ο ς -20ό ς αι.), Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδοτικός Οίκος Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1991, σ. 210.

[1] ανταρσία

[2] συστολή

[3] φθορά, καταστροφή

3 . Η νέα γενιά

- Τα αιτήματα της «νέας γενιάς» εξέφρασε σε μεγάλο βαθμό με την πολιτική του δράση ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου.
 - α. Ποια εκσυγχρονιστικά αιτήματα των αντιπολιτευτικών ομίλων, που συγκροτήθηκαν περί τα τέλη της δεκαετίας του 1850, εξέφρασε με την πολιτική του δράση ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος; (μονάδες 5)
 - β. Ποιοι συμμετείχαν στην επανάσταση κατά του Όθωνα, το 1862; (μονάδες 5)
- Μονάδες 10 Ημερ – εσπερ 2011

Λαμβάνοντας υπόψη σας το κείμενο του βιβλίου σας και το περιεχόμενο του παραθέματος:

- α) Να παρουσιάσετε τα αιτήματα των οποίων εκφραστής υπήρξε ο Α. Κουμουνδούρος.
- β) Να αντιπαραθέσετε την κοινοβουλευτική συμπεριφορά του Κουμουνδούρου μ' εκείνη του Κωλέττη.

ΠΗΓΗ

Κουμουνδούρος ως ο πρώτος πολιτικός με συνείδηση κοινοβουλευτική

Ο Κουμουνδούρος μπορεί να θεωρηθεί ως ο πρώτος Έλληνας πολιτικός με συνείδηση κοινοβουλευτική. Ήθελε η κυβέρνησή του να στηρίζεται στην πλειοψηφία των βουλευτών και γι' αυτό, μιλώντας στην βουλή, προσπαθούσε να πείσει και όχι να δελεάσει όπως επιδίωκε ο Δεληγιώργης. Εκτιμούσε την αγχίνοια του Βούλγαρη και σεβόταν την πατριαρχική νοοτροπία του, αλλά αρνιόταν να υποταχθεί στον αυταρχισμό του. Συμπαθούσε το Δεληγιώργη, αλλά δεν τον εμπιστευόταν, γι' αυτό και δε συνεργάστηκε μαζί του. Εκτιμούσε τον Τρικούπη, αλλά και τον αντιπαθούσε βαθύτατα, γι' αυτό και τον χρησιμοποίησε μια και μόνη φορά. Ο Κουμουνδούρος είχε όλες τις αρετές που πρέπει να στολίζουν ένα κοινοβουλευτικό άνδρα. Ψυχραιμία, ανεξικακία, ελαστικότητα, προσαρμοστικότητα, καλή διάθεση, ευγένεια στους τρόπους, επιμέλεια, εργατικότητα, επιμονή, όσο και υπομονή, πραότητα. Δεν θύμωνε και δεν λύπησε σχεδόν, κανένα, γι' αυτό και τον χαρακτήριζαν «γλυκύτατο». Με απόλυτη ευλάβεια τηρούσε όλους τους κανόνες στο κοινοβουλευτικό παιχνίδι και δεν προσπάθησε ποτέ να βγει έξω από τα συνταγματικά πλαίσια. Αυτό που δεν του πήγαινε ήταν να βρεθεί στην ίδια κυβέρνηση με το Βούλγαρη ...

Ι.Ε.Ε., τόμος ΙΓ', σ. 248

Η Εθνοσυνέλευση του 1862 – 1864

Σωστό ή Λάθος

- Η ιδέα της αρχής της δεδηλωμένης ανήκει στον πολιτικό Επαμεινώνδα Δεληγιώργη.
- Οι «πεδινοί» είχαν ως ηγέτες τον Δ. Γρίβα και τον Κ. Κανάρη.
- Υπό την ηγεσία του Δημητρίου Βούλγαρη, οι πεδινοί επεδίωκαν τον εκσυγχρονισμό των κοινοβουλευτικών θεσμών.
 - Ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος ήταν αρχηγός των Πεδινών
 - Το Σύνταγμα του 1864 κατοχύρωνε την ελευθερία του συνέρχεσθαι και συνετairίζεσθαι.
 - Οι πεδινοί είχαν ως ηγέτη τον Δημήτριο Βούλγαρη

- Με το σύνταγμα του 1864 ορίστηκε ως πολίτευμα η βασιλευομένη δημοκρατία.
- Οι Εκλεκτικοί υποστήριζαν την ανάπτυξη του κοινοβουλευτισμού και τον εκσυγχρονισμό της χώρας.
- Να γράψετε στο τετράδιό σας τα γράμματα της Στήλης Α και δίπλα στο καθένα από αυτά τους αριθμούς της Στήλης Β που προσδιορίζουν τις καινοτομίες που αντιστοιχούν στα Συντάγματα της Στήλης Α (σε κάθε γράμμα της Στήλης Α αντιστοιχούν περισσότεροι του ενός αριθμοί)

Στήλη Α	Στήλη Β
α. Σύνταγμα του 1844 β. Σύνταγμα του 1864	1. ψήφος με σφαιρίδια 2. δωρεάν εκπαίδευση 3. καθολική ψηφοφορία για άνδρες 4. αρχή λαϊκής κυριαρχίας 5. βασιλευομένη δημοκρατία 6. απαγόρευση της δουλείας

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να συγκρίνετε τα ελληνικά συντάγματα του 1844 και του 1864 ως προς: α. τη μορφή του πολιτεύματος (μονάδες 4) β. το δικαίωμα ψήφου και την εκλογική διαδικασία (μονάδες 15) γ. τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών (μονάδες 6). Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α: Ο Εκλογικός Νόμος [με βάση το σύνταγμα του 1844] καθιέρωνε την εκλογή των βουλευτών με πλειοψηφικό σύστημα δύο γύρων, που θα διεξαγόταν με άμεση, σχεδόν καθολική, και μυστική ψηφοφορία. Δικαίωμα ψήφου δινόταν στους πολίτες (άρρενες) ηλικίας 25 ετών συμπληρωμένων, «έχοντας προσέτι ιδιοκτησίαν τινά εντός της επαρχίας, όπου έχουν την πολιτικήν διαμονήν των, ή εξασκούντας εν αυτή οποιονδήποτε επάγγελμα, ή ανεξάρτητον επιτήδευμα». Εξαιρούνταν «α) Οι διατελούντες υπό ανάκρισιν επί κακουργήματι, β) Οι προσκαίρως ή διά παντός στερηθέντες κατά συνέπειαν δικαστικής αποφάσεως του δικαιώματος του ψηφοφορείν, γ) Οι στερούμενοι της ελευθέρας διαχειρίσεως της περιουσίας των». Κάθε πολίτης διέθετε μία ψήφο και όφειλε αυτοπροσώπως να ασκήσει το δικαίωμά του και όχι με αντιπρόσωπο.

Ν. Διαμαντούρος, «Περίοδος Συνταγματικής Μοναρχίας», στο Ιστορία του Ελληνικού Έθνους,

τ. ΙΓ', Αθήνα, Εκδοτική Αθηνών, 1977, σ. 112.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β: [...] η σύγκριση με τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι αναγκαία για να αναφανεί η ιδιοτυπία της ελληνικής πολιτικής οργάνωσης. Έτσι, π.χ. η καθολική ψηφοφορία θεσπίζεται στη Γερμανία το 1871, [...] στην Ελβετία το 1874, στην Ισπανία το 1890, στο Βέλγιο το 1893, στη Νορβηγία το 1898, στην Αυστρία το 1907, στη Σουηδία το 1909, στην Ολλανδία το 1917 και στην Ουγγαρία το 1918. Στην Αγγλία επίσης η διεύρυνση του εκλογικού δικαιώματος είναι πολύ αργόρρυθμη. Μέχρι το 1832 οι εκλογείς δεν ξεπερνούσαν τις 430.000 [...] Το 1865 μόλις ξεπερνάνε το εκατομμύριο, για να πλησιάσουν τα δύο μετά την εκλογική μεταρρύθμιση του 1867. Μόνο τον εικοστό αιώνα θα ολοκληρωθεί η διαδικασία της διεύρυνσης της δημοκρατίας. Αλλά ακόμα και το 1911, 41% των ενήλικων ανδρών

δεν είχαν ακόμα δικαίωμα ψήφου. [...] Έτσι, το Σύνταγμα του 1864 θεσπίζει οριστικά τον κοινοβουλευτισμό με την κατάργηση όλων των ενδιάμεσων αντιπροσωπευτικών βαθμίδων, των χωριστών εκλογικών σωμάτων και των διπλών ή τριπλών κοινοβουλίων, που σε πολλές χώρες αποδυνάμωναν τελείως τη δημοκρατική λειτουργία.

Κ. Τσουκαλάς, Κοινωνική Ανάπτυξη και Κράτος. Η συγκρότηση του δημόσιου χώρου στην Ελλάδα, δ' έκδ., Αθήνα, Θεμέλιο, 1989, σσ. 303 και 305

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα κείμενα που σας δίνονται, να αναφερθείτε:

α. στην ασάφεια του ελληνικού συντάγματος του 1864, ως προς την ανάθεση της εντολής για σχηματισμό κυβέρνησης, και στο πρόβλημα που αυτή προκαλούσε (μονάδες 8) β. στη ρύθμιση με την οποία επιχειρήθηκε η επίλυση του προβλήματος (μονάδες 10) και στις συνέπειές της στο κοινοβουλευτικό σύστημα (μονάδες 7).

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Λίγες μέρες μετά το όργιο της εκλογικής νοθείας, στις 29 Ιουνίου 1874, τυπώνεται στην εφημερίδα Καιροί το πολιτικό Κατηγορώ του Χαρίλαου Τρικούπη, υπό τον οικείο πλέον τίτλο «Τις πταίει;». [...] [Σύμφωνα με τον Τρικούπη] αποκλειστικός υπεύθυνος της παρατεταμένης πολιτικής κρίσης που μαστίζει τον τόπο είναι ο θρόνος, «το στοιχείον εις το οποίον διά της διαστροφής των συνταγματικών ημών θεσμών συνεκεντρώθη ολόκληρος η εξουσία». Ο Τρικούπης αποδοκιμάζει οποιαδήποτε άλλη εκδοχή, που θα επέριπτε ευθύνες στο λαό ή στα πολιτικά κόμματα: για το Μεσολογγίτη πολιτικό, το μεν έθνος βρίσκεται μπροστά στο δίλημμα «της υποταγής εις την αυθαιρεσίαν ή της επαναστάσεως», οι δε πολιτικοί είναι ανίκανοι να αντικρούσουν τον απόλυτα μοναρχικό τρόπο διακυβέρνησης που έχει επιλέξει το στέμμα, εκτός από αυτούς που συνηγορούν και υποθάλλουν τη βασιλική αυταρχικότητα. Η αιχμηρή πολιτική θέση του Τρικούπη ολοκληρώνεται με το εξής συμπέρασμα: ο σχηματισμός κυβερνήσεων πλειοψηφίας και η διαμόρφωση δικομματικού συστήματος είναι η μόνη θεραπεία της νόσου, αυτή που απομακρύνει το έθνος από την επαναστατική, λανθασμένη και ριψοκίνδυνη, κατά την άποψή του, προοπτική.

Ν. Μαρωνίτη, «Η εποχή του Γεωργίου Α΄. Πολιτική ανανέωση και αλυτρωτισμός», Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000, τ.5, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2003, σ. 14.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Όπως πλήρης υπήρξεν ο προς τα δικαιώματα του λαού περί την εκλογήν των βουλευτών σεβασμός της κυβερνήσεώς μου, ούτως ενδελεχής θέλει είσθαι η παρ' εμού αναγνώρισις των από του γράμματος και του πνεύματος του συντάγματος στηριζομένων προνομίων των εκλεκτών του Έθνους. Αι προνομίαι αύται της Βουλής ανταποκρίνονται προς καθήκοντα επιβαλλόμενα εις αυτήν. Απαιτών ως απαραίτητον προσόν των καλουμένων παρ' εμού εις την κυβέρνησιν του τόπου την δεδηλωμένην προς αυτούς εμπιστοσύνην της πλειοψηφίας των αντιπροσώπων του Έθνους, απεκδέχομαι* ίνα η Βουλή καθιστά εφικτήν την ύπαρξιν του προσόντος τούτου, ου άνευ αποβαίνει αδύνατος η εναρμόνιος λειτουργία του πολιτεύματος.

Βασιλικός λόγος στη Βουλή, 11 Αυγούστου 1875, στο Βιβλίο μαθητή Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας, Γ' Τάξη Γενικού Λυκείου, Αθήνα, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2015, σ. 79